

INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY

SPECIAL
ISSUE 2026

80 YOSHINGIZ MUBORAK BO‘LSIN!

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni muborak 80 yoshini qarshilayotgan professor Ibodulla Kamolovich Mirzayevning ilmiy merosi, navoiyshunoslik, lingvopoetika va tarjimashunoslik sohalarining rivojlanishiga bag‘ishlangan teran tadqiqotlarni o‘z ichiga oladi. Maqolalarning asosiy mazmunini Amir Xusrav Dehlaviy va Alisher Navoiy “Xamsa”larining birinchi dostonlaridagi so‘fiylar axloqiy qiyofasining qiyosiy talqinidan tortib, Rossiya navoiyshunosligida Alisher Navoiy hayoti va ijodining tadqiqigacha, “Favoyid-ul kibar” devonida keksalik simfoniyasidan Erkin Vohidovning Navoiy poetikasiga interpretatsion yondashuvigacha keng ko‘lamli mavzular tashkil etadi. Shuningdek, Hazrat Navoiy zikr qilgan termizlik avliyolar, G‘arb va Sharq: Ibodulla Mirzayevning Y.E.Bertels ilmiy merosi tarjimalari masalasi, so‘z va ma’no xizmatidagi olim, professor I.K.Mirzayev ilmiy maktabi: milliy poydevor va jahon filologik tafakkuri integratsiyasi, o‘zbek lingvopoetikasining ilmiy-nazariy asoschisi: ilmiy meros va tadqiq tamoyillari kabi ustoz hayoti va ilmiy faoliyatiga oid tadqiqotlar navoiyshunoslik sohasida yangi ufqlarni ochib beradi. Tahrir hay’ati sifatida navoiyshunoslik merosiga nur sochuvchi ushbu boy ilmiy xazinani sizlarga taqdim etayotganimizdan mamnunmiz.

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

MAXSUS SON

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ АЛИШЕР НАВОИЙ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР

INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY
SPECIAL ISSUE

TOSHKENT - 2026

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ АЛИШЕР НАВОИЙ | INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY

№SI (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-1419-2026-SI>

BOSH MUHARRIR: | ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР: | CHIEF EDITOR:

MIRZAYEV IBODULLA
f.f.d., professor (O'zbekiston)
МИРЗАЕВ ИБОДУЛЛА
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
MIRZAYEV IBODULLA
DSc, professor (Uzbekistan)

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI: | ЗАМЕСТИТЕЛЬ
ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА: | DEPUTY CHIEF EDITOR:

JABBOROV NURBOY
f.f.d., professor (O'zbekiston)
ЖАББОРОВ НУРБОЙ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
JABBOROV NURBOY
DSc, professor (Uzbekistan)

TAHRIRIY HAY'ATI:

Muhiddinov Muslihiddin
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dilorom Salohiy
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Sodiqov Qosimjon
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Binnatova Almaz Ulvi
f.f.d., professor (Ozarbayjon)
To'xliyev Boqijon
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Shodmonov Nafas
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Asadov Maqsud
f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Yo'ldoshev Qozoqboy
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Jo'raqulov Uzoq
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Funda Toprak
f.f.d., professor (Turkiya)
Nabiulina Guzal
f.f.d., professor (Tatariston)
Yusupova Dilnavoz
DSc, professor (O'zbekiston)
Sirojiddin Xo'jaqulov
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Rahim Ibrohim
f.f.d., professor (Afg'oniston)
Turobov Abdurahim
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Muhitdinova Badia
DSc, professor (O'zbekiston)
Muhammadiyev Ahadjon
DSc, dotsent (O'zbekiston)
Suvonova Jumagul
f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Mirzayev Rahmatilla
y.f.n., dotsent, huquqshunos (O'zbekiston)
Abdullayeva Albina
f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Sultanov Tulkin
PhD, dotsent (O'zbekiston)
Ubaydullayev Normuhammad
PhD, dotsent (O'zbekiston)
Ruzmanova Roxila
dots., mas'ul kotib (O'zbekiston)
Narziyeva Ma'mura
PhD, kotib (O'zbekiston)

ILMIY MASLAHAT KENGASHI

Xalmuradov Rustam
t.f.d., professor (O'zbekiston)
Sirojiddinov Shuhrat
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Eshqobil Shukur
O'zbekiston Respublikasida
xizmat ko'rsatgan madaniyat
xodimi, shoir (O'zbekiston)
Rixsiyeva Gulchehra
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Benedek Peri
f.f.d., professor (Vengriya)
Olimov Karomatillo
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dadaboyev Hamidulla
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Shomusarov Shorustam
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dyu Rye Andre
f.f.d., professor (Fransiya)
Hamroyev Juma
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Aftondil Erkinov
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Hasanov Shavkat
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Umurova Go'zal
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Xalliyeva Gulnoz
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Alim Labib
f.f.d., professor (Afg'oniston)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Мухиддинов Муслихиддин
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилором Салохий
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Содиқов Қосимжон
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Биннатова Алмаз Улви
д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Тухлиев Бокижон
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Шодмонов Нафас
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Асадов Максуд
д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Юлдашев Казакбай
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Журакулов Узок
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Фунда Топрак
д.ф.н., профессор (Турция)
Набиуллина Гузаль
д.ф.н., профессор (Татаристан)
Юсупова Дилнавоз
DSc, профессор (Узбекистан)
Сирожиiddин Хужакулов
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Рахим Иброхим
д.ф.н., профессор (Афганистан)
Туробов Абдурахим
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухитдинова Бадиа
DSc, профессор (Узбекистан)
Мухаммадиев Ахаджон
DSc, доцент (Узбекистан)
Сувонова Жумагул
к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Мирзаев Рахматилла
к.ю.н., доцент (Узбекистан)
Абдуллаева Альбина
к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Султанов Тулкин
PhD, доцент (Узбекистан)
Убайдуллаев Нормухаммад
PhD, доцент (Узбекистан)
Рузманова Рохила
доц., отв. секретарь (Узбекистан)
Нарзиева Мамура
PhD, секретарь (Узбекистан)

НАУЧНО-КОНСУЛЬТАТИВНЫЙ СОВЕТ:

Халмурадов Рустам
д.т.н., профессор (Узбекистан)
Сирожиiddин Шухрат
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Эшқобил Шукур
Заслуженный работник культуры
Республики Узбекистан, поэт (Узбекистан)
Рихсиева Гулчехра
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бенедек Пери
д.ф.н., профессор (Венгрия)
Олимов Кароматилло
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дадабаев Хамидулла
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Шомусаров Шорустам
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дю Рье Андре
д.ф.н., профессор (Франция)
Хамроев Джума
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Афтондил Эркинов
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Хасанов Шавкат
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Умурова Гузал
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Халлиева Гулноз
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Алим Лабиб
д.ф.н., профессор (Афганистан)

EDITORIAL BOARD:

Mukhiddinov Muslikhiddin

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dilorom Salokhiy

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Sodikov Kosimjon

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Binnatova Almaz Ulvi

Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Tukhliev Bokijon

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shodmonov Nafas

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Asadov Makhsud

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Yuldoshev Kozokboy

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Jurakulov Uzok

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Funda Toprak

DSc, prof. (Türkiye)

Nabiulina Guzal

DSc., prof. (Tatarstan)

Yusupova Dilnavoz

DSc, prof. (Uzbekistan)

Sirojiddin Khujakulov

DSc, prof. (Uzbekistan)

Rakhim Ibrokhim

DSc, prof. (Afghanistan)

Turobov Abdurakhim

DSc, prof. (Uzbekistan)

Mukhitdinova Badia

DSc, prof. (Uzbekistan)

Mukhammadiyev Akhadjon

DSc, assoc. prof. (Uzbekistan)

Suvonova Jumagul

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Mirzayev Rahmatilla

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Abdullayeva Albina

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Sultanov Tulkin

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Ubaydullayev Normuhammad

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Ruzmanova Rokhila

Assoc. prof., Exec. Sec. (Uzbekistan)

Narziyeva Ma'mura

PhD, Secretary (Uzbekistan)

SCIENTIFIC ADVISORY BOARD:

Khalmuradov Rustam

Doc. of technic. scien., prof. (Uzbekistan)

Sirojiddinov Shukhrat

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Eshqobil Shukur

Honored Worker of Culture of the Republic of Uzbekistan, poet (Uzbekistan)

Rikhsieva Gulchekhra

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Benedek Peri

Doc. of philol. scien., prof. (Hungary)

Olimov Karomatullo

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dadaboev Khamidulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shomusarov Shorustam

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dyu Rye Andre

Doc. of philol. scien., prof. (France)

Khamroev Juma

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Aftondil Erkinov

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Khasanov Shavkat

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Umurova Guzal

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Khallieva Gulnoz

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Alim Labib

Doc. of philol. scien., prof. (Afghanistan)

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадқиқот город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

NAVOIY NASRI VA NAZMI NAFOSATI

1.	Muslihiddin Muhiddinov AMIR XUSRAV DEHLAVIY VA ALISHER NAVOIY “XAMSA”LARINING BIRINCHI DOSTONLARIDA SO‘FIYLAR AXLOQIY QIYOFASINING QIYOSIY TALQINI.....	9
2.	Abdurrahman GÜZEL KAYGUSUZ ABDAL’IN BİLİNMEYEN ÇAĞATAYCA BİR GAZELİ.....	20
3.	Dilorom SALOHİY ALISHER NAVOIY IJODINING BADIY MOHIYATI HAQIDA MUMTOZ TADQIQOT.....	29
4.	Usmon QOBILOV ALISHER NAVOIY “XAMSA”SINING XX ASR BOSHLARIDAGI ILMIY TALQINIGA DOIR.....	35
5.	Sirojiddin XO‘JAQULOV O‘ZBEK ADABIYOTIDA BAZMU RAZM YOKI HAYOT VA SHODLIK MANZUMASI BORASIDA MUHIM TADQIQOT.....	47
6.	Dilnavoz YUSUPOVA ALISHER NAVOIYNING HIKMAT ILMIDAGI USMONLI IZDOSHI.....	54
7.	Mubarak ATANIYAZOVA “FAVOYID UL-KIBAR” DEVONIDA KEKSALIK SIMFONIYASI.....	65
8.	Badea MUHIDDINOVA ROSSIYA NAVOIYSHUNOSLIGIDA ALISHER NAVOIY HAYOTI VA IJODINING TADQIQI.....	79
9.	Atilla Nazim o‘g‘li SULAYMANLI ERKIN VOHIDOVNING NAVOIY POETIKASIGA INTERPRETATSION YONDASHUVI (“G‘azal sehri” turkumida besh g‘azalning poetik-falsafiy talqini).....	85
10.	Diyora ABDUJALILOVA ALISHER NAVOIYNING “HAYRAT UL-ABROR” VA YAHYOBAY TOSHLIJALINING “GULSHAN UL-ANVOR” DOSTONLARIDA POETIK ARHITEKTONIKA.....	91
11.	Dilrabo NAZAROVA TEMURIYLAR DAVRIDA XAMSANAVISLIK.....	98

NAVOIY VA TILSHUNOSLIK MASALALARI

12.	Kemal Yavuz ATAMAN ALİ ŞİR NEVÂÎ’NİN TÜRK DİLİ VE HALKIN DİLİ TERCİHİNİN KURANÎ TEMELLERİ.....	103
13.	Zokir BAYNAZAROV ETNONIMLARNING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING TARIXIY LISONIY MANZARADAGI O‘RNI (<i>Alisher Navoiy asarlari misolida</i>).....	112

NAVOIYSHUNOSLIKKA BAXSHIDA UMR

14.	Aftondil ERKINOV G‘ARB VA SHARQ: IBODULLA MIRZAYEVNING Y.E.BERTELS ILMIY MEROSI TARJIMALARI MASALASI.....	119
15.	Olimjon DAVLATOV HAZRAT NAVOIY ZIKR QILGAN TERMIZLIK AVLIYOLAR.....	126

16. Abdurayim TUROBOV	
SO‘Z VA MA‘NO XIZMATIDAGI OLIM (<i>professor Ibodulla Kamolovich Mirzayev</i> <i>tavalludining 80 yilligiga</i>).....	131
17. Axadjon MUHAMMADIYEV	
PROFESSOR I.K. MIRZAYEV ILMIY MAKTABI: MILLIY POYDEVOR VA JAHON FILOLOGIK TAFAKKURI INTEGRATSIYASI.....	137
18. Roxila RUZMANOVA	
FILOLOGIK TA‘LIM FIDOYISI.....	141
19. Ma‘mura NARZIYEVA	
O‘ZBEK LINGVOPOETIKASINING ILMIY-NAZARIY ASOSCHISI: ILMIY MEROS VA TADQIQ TAMOYILLARI.....	146

FILOLOGIK TA'LIM FIDOYISI

Roxila RUZMANOVA

Sharof Rashidov nomidagi SamDU Turkologiya
ilmiy-tadqiqot instituti, dotsent

For citation: Ruzmanova Roxila. A DEVOTEE OF PHILOLOGICAL EDUCATION. *Alisher Navoi*. 2026, sp. issue.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23325754>

ANNOTATSIYA

Maqolada prof.I.K.Mirzayevning tarjima ilmiga qo'shgan hissasi, xorijiy tillardan qilingan tarjima asarlari, xususan, Y.E.Bertelsning "Navoiy" monografiyasi tarjimasi yoritildi. Navoiyshunoslikka oid tarjimalarning ahamiyati, "Navoiy" monografiyasining yaratilishi, Y.E.Bertels tadqiqotlarining ahamiyati va bu asarning o'zbek tiliga tarjimasi haqida mulohazalar berildi. I.K.Mirzayevning tarjimonlik faoliyati, Samarqand tarjimashunoslik maktabini yo'lga qo'yganligi, chet tillaridan qilgan tarjima asarlari hamda tarjima haqida bildirgan qarashlari yoritildi.

Kalit so'zlar: til, tarjima, asliyat, ilmiy matn, tarjimon mahorati.

A DEVOTEE OF PHILOLOGICAL EDUCATION

Rokhila RUZMANOVA

Turkology Research Institute,
Samarkand State University,
Associate Professor

ABSTRACT

The article highlights the contribution of Prof. I. K. Mirzayev to the development of translation studies, his translation activities, and his translations of works from foreign languages, particularly his translation of Y. E. Bertels' monograph Navoi. The article examines the significance of translations related to Navoi studies, the history of the creation of the monograph Navoi, the scholarly significance of Y. E. Bertels' research, and the translation of this work into the Uzbek language. It also discusses I. K. Mirzayev's activities as a translator, his role in establishing and developing the Samarkand School of Translation Studies, his translations from foreign languages, as well as his scholarly and theoretical views on translation.

Keywords: language, translation, original text, scholarly text, translation skills.

ПОДВИЖНИК ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Рохила РУЗМАНОВА

Научно-исследовательский

институт тюркологии СамГУ,
доцент

В статье освещается вклад проф. И. К. Мирзаева в развитие науки о переводе, его переводческая деятельность и труды, переведённые с иностранных языков, в частности перевод монографии Е. Э. Бертельса «Навои». Рассматривается значение переводов, посвящённых навоиведению, история создания монографии «Навои», научная значимость исследований Е. Э. Бертельса, а также особенности перевода данного труда на узбекский язык. Освещается переводческая деятельность И. К. Мирзаева, его роль в становлении и развитии Самаркандской школы переводоведения, выполненные им переводы с иностранных языков, а также его научно-теоретические взгляды на перевод.

Ключевые слова: язык, перевод, оригинал, научный текст, переводческое мастерство.

Ilmiy faoliyatini tilshunoslik, matnshunoslik, tarjimonlik va komparativistika sohalarida olib borgan ustoz, mashhur sharqshunos olim Y.E.Bertelsning “Navoiy va Attor” (2005), “Navoiyning “Saddi Iskandariy” dostoni” (2006), “Layli va Majnun” (2009), “Jomiy” (2010), “Navoiy” (2015), “Navoiy va Jomiy” (2022), “Изучение жизни и творчества Алишера Навои в России” (2022) kabi qator asarlarini, I.B.Steblevaning “Rossiyada sharq adabiyotlari nazariyasining o’rganilishi” (2015), Ferdinand do’ Sossyurning “Umumiy tilshunoslik kursi” (2017), “Umumiy tilshunoslik kursi” (2019), N.A. Slyusarevaning “Ferdinand do’ Sossyur nazariyasining hozirgi zamon tilshunoslik nuqtayi nazaridan talqini” (2017), “Tahliliy o’qish” (2022) va boshqa shu kabi o’ttizdan ortiq monografiya va risolalar, o’quv qo’llanmalar, darsliklar hamda tarjima asarlar muallifidir. Ustozning 300 ga yaqin ilmiy va ma’rifiy mavzulardagi maqolalari nufuzli xalqaro bazaga kiruvchi jurnallarda e’lon qilingan. Shuningdek, prof.I.K.Mirzayev bosh muharrirligida “Til. Ta’lim. Tarjima” va “Alisher Navoiy” xalqaro elektron jurnallari faoliyat ko’rsatib kelmoqda. Har ikala jurnal ham Oliy Attestatsiya Komissiyasi (OAK) tomonidan e’tirof etilgan.

Ustoz har qanday fanning nafaqat ichki, balki tashqi omillar bilan belgilanishini teran anglagani uchun fundamental xorijiy asarlarni mana 20 yildan buyon mahorat bilan tarjima qilib kelmoqda. Shu maqsadda dastlab SamDUda ilmiy tarjima laboratoriyasiga asos soldi. Bu laboratoriya doirasida navoiyshunoslik ilmining asoschisi, sobiq Ittifoq FA muxbir a’zosi, prof.Y.E.Bertelsning “Navoiy va Jomiy” monografiyasini (50 b.t.), “Navoiy va Attor” risolasini o’zbek tiliga tarjima qildi. “Navoiy” (2021) monografiyasi Afg’onistonda ham eski o’zbek yozuvida chop etildi. Rossiyalik betimsol tilshunos, prof. V.G.Gakning “Fransuz tili nazariy grammatikasi” darsligining(56 b.t.) o’zbek tiliga tarjimasi ham I.K.Mirzayev qalamiga mansubdir. Ustozning mashaqqatli mehnatlari natijasida hazrat Alisher Navoiyning “Muhokamatul-lug’atayn” risolasi ham fransuz tiliga o’girildi.

Prof.I.K.Mirzayev shoir-tarjimon sifatida ham tanilgan bo’lib, ustozning “Talpinib yashadim senga, Quyoshim”, “Nurlar og’ushida” nomli she’riy va nasriy asarlar to’plamlari chop etilgan.

So’nggi yillarda tarjimon kadrlarni tayyorlash masalasiga davlat miqyosida katta e’tibor qaratilmoqda. 2018-yil 18-mayda Vazirlar Mahkamasi tomonidan qabul qilingan 376-sonli “Jahon adabiyotining eng sara namunalarini o’zbek tiliga hamda o’zbek adabiyoti durdonalarini chet tillariga tarjima qilish va nashr etish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi qarorida yaqin yillar ichida milliy adabiyotimizdan xorijiy tilga tarjima ishlarini kuchaytirish masalasiga alohida urg’u berilgan. Bu sohaning muvaffaqiyati esa mutaxassislarning sifatiga bog’liqdir. Xususan, tarjimonlik endilikda ijodkor kishining sevimli mashg’uloti emas, balki professional faoliyatga aylanishi kerakligi zamon talabidir. Shu maqsadda 2016-yil 13-may kuni O’zbekiston Respublikasi birinchi Prezidentining PK-4797-sonli farmonida – ilmiy, badiiy va boshqa sohalaridagi adabiyotlarni o’zbek tilidan ingliz va boshqa xorijiy tillarga, shuningdek, jahon tillaridan ona tilimizga yuksak sifat va mahorat bilan tarjima qiladigan tarjimonlar tayyorlash vazifasi kun tartibiga qo’yilgan. O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning “Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari” to’g’risidagi qarorida ham zamonaviy darsliklar yaratish masalasiga alohida urg’u berilgan. Prof. I.K.Mirzayev ana shunday davr bilan hamnafas, zamon talablarini chuqur anglaydigan ustozlardandir. Qariyb yigirma yildan buyon ilmiy tarjima bilan shug’ullanib, bir qator sohaga

tegishli manbalarni o'zbek tiliga mahorat bilan tarjima qilib, nashr ettirdi. Tarjimonning professional faoliyatini yo'lga qo'yish, o'z kasbiga bo'lgan muxabbatini oshirish, tarjima auditoriyasini o'rganish, yetuk shogirdlar tayyorlash mas'uliyati doimo ustoz e'tiboridadir.

Tarjima insonlar o'rtasida muloqot quroli sifatida muhim ahamiyat kasb etib kelgan. Taraqqiyot jadallik bilan rivojlanib borar ekan, bu jarayonda tarjimaga bo'lgan ehtiyoj tabiiy ravishda oshib boradi. Ustoz faoliyatiga nazar tashlasak, ko'proq amalga oshirgan tarjimalarining katta qismi rus tilidan ona tilimizga qilinganligiga guvoh bo'lamiz.

Prof.I.K.Mirzayev xorijiy tilni chuqur biladigan, professional, tarjima matnini chuqur tushunadigan, bir tilda ifodalangan g'oyani ikkinchi tilda asliyatga yaqin holda o'girishga qodir, keng qamrovli bilimga va ikki til madaniyatidan to'la xabardor, tarjimada kichik detallargacha e'tibor beradigan, tarjima sohasidagi maxsus istilohlarni yuqori darajada anglaydigan, malakali tarjibaga ega ustozdir. Ustozdagi keng dunyoqarash, olamning lisoniy manzarasini anglash, asliyat ruhiga kira olish va qayta yarata olish, muallif uslubini qayta yaratish, sabr va matonat yosh tarjimonlar uchun namunadir.

Tarjimonlik fidoiylilik va mehnatni talab qiladigan o'ta mashaqqatli ishdir. Mutarjim tarjimoni yakunlashni emas, qilgan ishidan kishilarning yillar davomida bahramand bo'lishlarini o'ylaydi, tarjimonlikka butun borlig'ini baxshida etadi. Samarqand tarjimashunoslik maktabi salohiyatli ustozi I.K.Mirzayevning hayot yo'li, ilmiy va tarjimonlik faoliyati ko'p jihatdan yoshlarga o'rnak bo'ladi. Sabr-matonat, kasbga sadoqat va professionalizm bu soha muvaffaqiyatining garovidir. Tarjima matni qanchalik murakkab, qanchalik izlanish va nolisoniy axborotlarni o'rganib chiqishni talab etmasin, tarjimon ishni sabr bilan amalga oshirmog'i lozim.

Ustoz tarjimon buyuklikka daxldor, mumtoz adabiyot, tarixiy qiymatga ega asarlarni tarjima qilishdan avval o'z ishiga puxta tayyorgarlik ko'radi, tarjima asarning ilmiy qimmatini chuqur tahlil qiladi. Tarjimon olim I.K.Mirzayev Bertelsning "Navoiy" monografiyasini tarjima qilar ekan, "Mutarjim muqaddimasida" shunday deydi: "Y.E.Bertelsning Alisher Navoiy bilan "tanishishi" juda g'ayrioddiy bir tarzda sodir bo'lgan: XX asrning 20-yillarida Eronda Fariduddin Attorning "Mantiq ut-tayr" dostoni chop etilgan paytlarda sobiq Ittifoq Fanlar akademiyasi Osiyo muzeyi qo'lyozmalarini tavsiflayotgan Y.E.Bertelsning qo'liga eski o'zbek she'riyatining yangi qo'lyozmasi tushib qoladi. Bu qo'lyozma Alisher Navoiyning "Lison ut-tayr" dostoni bo'lib chiqadi. U bu doston haqida sharqshunoslar nima yozgan bo'lsa, hammasini o'qiydi va doston Fariduddin Attorning dostoni tarjimai ekan degan xulosaga ham keladi. Bu haqda Y.E.Bertels shunday yozadi: "Men XV asr she'riy tarjima texnikasi bilan qiziqib qoldim hamda Attor va Navoiy dostonlarini sinchiklab, bobma-bob qiyoslay boshladim (...) Navoiy dostonini qancha ko'p o'qisam, u o'zining insonparvarligi, mayin, iliq, sof turkiy mutoyibasi bilan meni shuncha maftun etardi. Ularning Navoiy asarlarini o'qimasdan, faqat sarlavhalariga asoslanib, uni tarjimon deyishgani ayon bo'ldi. Men o'z oldimga haqiqatni aniqlash vazifasini qo'ydim va buni o'zimning "Navoiy va Attor" maqolamda [Bertels Y.E. 2005], menimcha, juda muvaffaqiyatli uddaladim" [Bertels Y.E.2005].

Alisher Navoiy "Xamsa"sini chetga sotilib ketishdan asrab qolgan ham Y.E.Bertelsdir. Uning Alisher Navoiy ustida olib borgan tadqiqotlari O'zbekiston ilmiy doiralari e'tiboriga tushadi va u 1930-yilda ma'ruza o'qish uchun Samarqandga taklif etiladi. Ma'ruza tugashi atrofida uni Narkompress (Xalq ta'limi vazirligi)ga chaqirishadi va undan chet elga sotishga mo'ljallangan qo'lyozmalarni ko'rib chiqishni so'rashadi. Ittifoqo, uning ko'zi juda titilib ketgan kattakon jildga tushadi. "Ochsam,-deb so'zini davom ettiradi Y.E.Bertels,-juda qorayib ketgan yoki maxsus qora rangga bo'yalgan qog'oz; xunuk, ammo XV asrning behad shoshib bitilgan dastxati: Navoiyning mashhur besh dostoni jamuljam. Bu dostonlarning keyingi qo'yozmalarini bozorga solish mumkindir, ammo bundayini-hech qachon. Kattakon uyumdan yigirmaga yaqin qo'lyozmani tanlab oldim. Keyin ularni Ilmiy tekshirish instituti rahbariyati sotib oldi. Institut barham topgach, ular Toshkent Davlat kutubxonasiga topshirildi (hozir bu qo'lyozmalarning hammasi O'zFA Sharqshunoslik institutida saqlanmoqda) [Bertels Y.E. 2005]".

Y.E.Bertels Alisher Navoiy ijodini tadqiq etish bilan birga,birinchilardan bo'lib, o'zbek adabiyotining buyuk vakillari Sakkokiy, Atoiy, Lutfiy, sulton Husayn haqida o'lmas satrlar bitadi, bu davr o'zbek she'riyati texnikasi mohiyatini ochib beradi. Shuningdek, tuyuq haqida ham ma'lumot

berib, uning turkiy xalqlar ogʻzaki ijodiga borib taqalishini misollar bilan dalillab beradi. Mana shu jiharlari bilan ham Y.E.Bertelsning tadqiqotlari ahamiyatli boʻlib, prof.I.K.Mirzayev tomonidan mahorat bilan oʻzbek kitobxonlariga yetkazildi.

Tarjima va navoiyshunoslik haqida ustoz shunday fikrlarni bildiradi: "...jahon navoiyshunosligi oʻziga xos tizim sifatida allaqachon shakllangan. Binobarin, uning kelgusi taraqqiyoti shu tizim uzvlarining oʻzaro ijodiy hamkorligiga bevosita bogʻliq. Bu hamkorlikning birlamchi va eng muhim shakli esa tarjimadir. Boshqacha aytganda, Alisher Navoiy hayoti va ijodi haqida chet ellarda nima yozilgan boʻlsa, uni oʻzbek tiliga tarjima qilish zarur. Zero, ular ham milliy qadriyatlarimizning tarkibiy qismlari hisoblanadi" [Bertels Y.E. 2005].

Darhaqiqat, Y.E.Bertels tadqiqotlarining Alisher Navoiy ijodini yoritishda ahamiyati nihoyatda kattadir. Prof.I.K.Mirzayev ushbu asarni mahorat bilan oʻzbek tiliga oʻgirib, yosh tadqiqotchilar, navoiyshunoslar, qolaversa keng ilm ahli uchun zarur boʻlgan manba bilan yaqindan tanishish imkonini yaratgan zahmatkash olimdir.

Tarjima ilmi bilan adabiyotimiz tarixiga nazar tashlasak, juda koʻplab ijodkorlar, shoiru yozuvchilar shugʻullanganligini koʻramiz. Hazrat Navoiy ham arab, fors, koʻhna turk, uygʻur, turkman tillarini mukammal darajada bilgan va yozgan adib - Jomiyning asarini tarjima qila olarmikinman, deb yigirma yil oʻylanib, oʻzini bu katta ijodiy ishga chogʻlaydi, bugungi tilimiz bilan aytganda, oʻzini tayyorlaydi. Tarjimaga juda katta masʼuliyatli ish deb qaraydi. Navoiyning bu madaniyati nihoyatda noyobdir. Navoiy oʻz taraddudining boisini bayon qiladi: Jomiyning kitobi juda nozik fikrlarga toʻla, ularni oʻz ona turkiy tilida tushunarli, taʼsirchan aytib berish oson emas. Buning uchun ravshan soʻzlar va ochiq uslub, yaʼni "ado" lozim deb chamalaydi. Alisher Navoiy bu yerda ravshan alfoz /soʻzlar/ va ochiq ado /uslub/ degan tushunchalarni qoʻllab, badiiy tarjimaning muhimdan muhim jihatlarini tilga oladi. Tarjima uchun ravshan soʻz va ochiq, yaʼni oʻqigan odam tushunadigan uslub qanchalar zarur! Navoiy shu soʻzlarda oʻzining tarjimaga boʻlgan talablarini ham ifodalab oʻtganday boʻladi. Tarjima uchun oʻz badiiy estetik prinsipini belgilab oladi. Keyinchalik tarjima prinsiplari mana shunday ulugʻ namunalar orqali ayonlashdi. Ravshan soʻz va ochiq uslub haqidagi tushuncha bugun tarjima nazariyasining butun magʻzini tashkil etadi. Barcha qoidalar va meʼyorlar shunga kelib tutashadi. Navoiy bu asarning tarjimasini aytilganidek, yigirma yil koʻksiga tugib yurgan, yigirma yil buning uchun kerakli materiallar toʻplagan – katta tayyorgarlik koʻrgan. Sharq islom mutasavviflari, soʻfiy, donishmandlar va faylasuflar hayotlari, faoliyatlari, ijodlarini oʻrganib chiqqan, zarra - zaralab fakt-maʼlumotlar yiqqan. U oʻzi niyat qilgan ishning qanchalar azimligi va dushvorligini yaxshi tasavvur qilgan. Tarjima konsepsiyasi ustida uzoq bosh qotirgan. Har tomonlama izlanishlar olib borgan. Navoiy taraddudlarining, albatta, oʻz aniq sabablari mavjud. Asar yozilishi va mazmuniga koʻra mushkul edi. Shuning uchun Navoiy bu tarixiy, adabiy-badiiy avtobiografik asarga tom maʼnoda ijodiy yondashishga qaror bergan. Oʻz tanlagan ijodiy prinsipiga koʻra tugal ish koʻrgan. "Bu ulugʻ ishga ilik urdum va bu azim amrga qalam surdum", deydi Navoiy oʻz jurʼati va ijodiy jasorati haqida. Tarjimaga ustoz I.K.Mirzayev ham mana shunday masʼuliyat va tayyorgarlik bilan yondoshadigan olimdir.

2020-yildan buyon ustoz I.K.Mirzayev bosh muharrirligida "Alisher Navoiy" ilmiy jurnali ham faoliyat yuritib kelmoqda va jurnal ruknlarida tarjima, talqin, taqrizlarga ham alohida joylar ajratilib, navoiyshunoslikka tegishli tadqiqot natijalari eʼlon qilib boriladi. Ustoz bu jurnal faoliyatiga muharrirlik qilibgina qolmasdan navoiyshunoslikka oid eng muhim xorijiy maqolalar tarjimalari bilan ham faol ishtirok etib kelmoqda.

Shuningdek, ustoz Markaziy Osiyoda birinchi boʻlib "Lingvopoetika" ilmiy tadqiqot yoʻnalishiga asos soldi, desak mubolagʻa boʻlmaydi. Shu yoʻnalish doirasida Oʻzbekistonda koʻplab magistrlik, nomzodlik va doktorlik dissertatsiyalari himoya qilinmoqda. Shuningdek, I.K.Mirzayev taʼlim metodining milliy xarakterda boʻlishi lozimligi, chetdan olib kirilayotgan metodlar uning takomiliga xizmat qilishi haqida koʻp yozadi va natijada tilshunoslik, adabiyotshunoslik va sheʼrshunoslikning zamonaviy bilimlarini oʻzida jamlagan "*Tahliliy oʻqish*" innovatsion taʼlim metodiga ham asos soldi. Ayni paytda ushbu metod asosida 5 ta oliy oʻquv yurtida dars oʻtilmoqda. Ilmiy rahbarligida 20 ga yaqin filologiya fanlari nomzodlari, falsafa doktorlari (PhD) va fan doktorlari (DSc) tayyorlangan. Prof. Mirzayev I.K. bugungi kunda lingvistik tadqiqotlar nazariyasi va

metodologiyasi, fonetika va fonologiya, leksikologiya, leksikografiya, paremiologiya, nazariy grammatika, stilistika, lingvopoetika, tarjima ilmi va amaliyoti, kognitiv tilshunoslik, lingvometodika, navoiyshunoslik sohalariga munosib hissasi qo‘shib kelmoqda.

Iqtiboslar/Сноски/References

1. Bertels Y.E. Navoiy. Monografiya. Tarjimon I.K.Mirzayev. – T.: Tafakkur qanot, 2015. – 372 b.
2. Bertels Y.E. Navoiy va Attor. Monografiya. Rus tilidan I.Mirzayev tarjimasi. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti, 2005. – 75 b.
3. Bertels Y.E. Sufizm va tasavvuf adabiyoti. Shu nomdagi bo‘lim. Rus tilidan I.Mirzayev tarjimasi. – T.: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2005. – 104 b.
4. G‘afurov I., Mo‘minov O., Qambarov N., Tarjima nazariyasi. Oliy o‘quv yurtlari uchun o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Tafakkur bo‘stoni, 2012. – 216 b.

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ АЛИШЕР НАВОИЙ
INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY

“ALISHER NAVOIY” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

“Alisher Navoiy” xalqaro jurnali O‘zbekiston Respublikasi OAK ro‘yxatiga kiritilgan. Shuningdek, Crossref.org tizimiga ham kiritiladi hamda har bir maqolaga DOI raqami beriladi.

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 10-15 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- maqolalar o‘zbek, turk, tojik, rus, ingliz, fransuz tillarida qabul qilinadi;
- maqolaning tarkibiy tuzilishi IMRAD formatida rasmiylashtirilishi kerak;
- maqola Times News Roman shriftida, 12 kattalikda, 1 intervalda tayyorlanadi;
- havola(snokalar)lar katta qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi [Mo‘minov 2020: 25] shaklida keltiriladi;
- maqola tomonlari chap: 2 sm, o‘ng: 2 sm, yuqori va quyi: 2 sm;
- maqolalar plagiatga qarshi tekshiriladi;
- jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Tel.: +99891 527 68 22
Telegram ID: +998915276822
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА “АЛИШЕР НАВОИЙ”

Международный журнал “Алишер Навои” включен в список ВАК Республики Узбекистан. Он также будет включен в систему Crossref.org, и каждой статье будет присвоен номер DOI.

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ:

- Объем статьи: около 10-15 страниц;
- статьи принимаются на узбекском, турецком, таджикском, русском, английском и французском языках;
- структура статьи должна быть оформлена в формате IMRAD;
- шрифт текста – Times New Roman; размер – 12 пунктов; межстрочный интервал – 1;
- сноски приводятся в квадратных скобках с указанием фамилии автора – года издания – страницы [Мўминов 2020: 25];
- параметры страницы: слева 2 см, справа 2 см, сверху и снизу по 2 см;
- статьи проверяются на плагиат;
- в одном номере журнала публикуется только 1 статья автора.

НАШИ КОНТАКТЫ:

Tel.: +99891 527 68 22
Telegram ID: +998915276822
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

“ALISHER NAVOI” INTERNATIONAL JOURNAL INFORMATION LETTER

“Alisher Navoi” International Journal is included in the list of HAC of the Republic of Uzbekistan. It will also be included in the Crossref.org system, and each article will be assigned a DOI number.

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article should be presented in 10-15 pages;
- articles are accepted in Uzbek, Turkish, Tajik, Russian, English, French;
- the structure of the article should be in the IMRAD format.
- the article should be prepared in Times New Roman font, 12 sizes, 1 space;
- references are given in parentheses in the form of the author’s name – date of publication - page [Muminov 2020: 25];
- sides of the article left: 2 cm, right: 2 cm, top and bottom: 2 cm;
- articles will be checked against plagiarism.
- only 1 article by the author is published in 1 issue of the journal.

CONTACT ADDRESS:

Phone: +99891 527 68 22
Telegram ID: +998915276822
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru